

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет іноземних мов

Кафедра німецької філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Комунікативна граматика

Освітня програма «Середня освіта (німецька мова і література)»

Галузь знань: 01 – Освіта

Спеціальність: 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)

Спеціалізація: 014.02 Середня освіта (німецька мова і література)

Перший (бакалаврський) рівень

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “30” серпня 2022 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Комунікативна граматика
Викладач (-і)	Павлишинець Олена Олегівна Петришак Богдана Ярославівна Весоловський Олег Васильович Корольова Наталія Олександрівна
Контактний телефон викладача	050 627 47 98 (Павлишинець О.О.), 050 338 68 23 (Петришак Б.Я.), 050 624 62 24 (Весоловський О.В.) 099 084 09 68 (Корольова Н.О.)
E-mail викладача	olena.pavlyshynets@pnu.edu.ua , bohdana.petryshak@pnu.edu.ua , oleh.vesolovskyj@pnu.edu.ua nataliia.korolova@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/Заочний
Обсяг дисципліни	12 кредитів ЄКТС, 360 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Відповідно до розкладу викладача
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс «Комунікативна граматика» має на меті забезпечити студентів знаннями з основних розділів граматики сучасної німецької мови, зокрема морфології і синтаксису, зважаючи на особливості вживання граматичних явищ у різних комунікативних ситуаціях.</p> <p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є основні граматичні вміння і навички, які є передумовою адекватного використання німецької мови в усному і писемному мовленні. Курс формує практичне вміння використовувати широкий спектр лексико-граматичних засобів мови для успішної комунікації німецькою мовою, співвідносити граматичні закономірності рідної і іноземної мови для використання цих навичок при виконанні перекладних вправ з української мови на німецьку і навпаки, сприяє розвитку професійних навичок вживання граматичних структур німецької мови в усному спілкуванні та збагаченню загального лінгвістичного досвіду студентів для подальшого вдосконалення ними своїх лексико-граматичних вмінь і навичок.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення курсу є формування у студентів міцних граматичних навичок правильної німецької мови в її усній та писемній формах для активного використання під час комунікації німецькою мовою.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - формування у студентів вміння використовувати граматичні засоби німецької мови в усному і писемному мовленні; - знання способів утворення і умов функціонування граматичних форм і конструкцій, моделей побудови словосполучень і речень з урахуванням особливостей їх вживання та використання в різних комунікативних ситуаціях; - створення міцної граматичної бази для формування необхідної комунікативної спроможності в сферах професійного та ситуативного спілкування в усній і письмовій формах; - формування у студентів наукового уявлення про системний характер граматики німецької мови та використання функціонально-комунікативного підходу до вивчення граматичних тем та явищ. 	
4. Програмні компетентності	
<p><u>Загальні компетентності</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями з іноземної мови, мовознавства, літературознавства, перекладу; - здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; - уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; - здатність працювати в команді та автономно; 	

- здатність спілкуватися з професійних питань німецькою мовою;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях професійної або навчальної діяльності;

Фахові компетентності:

- здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, теорію та історію, функції, рівні;
- здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії німецької мови;
- здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати німецьку мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя;
- здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

5. Програмні результати навчання

- Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та німецькою мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації;
- ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;
- організовувати процес свого подальшого навчання й самоосвіти із значним ступенем автономності;
- розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів;
- аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють;
- знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності;
- використовувати німецьку мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя;
- дотримуватися правил академічної доброчесності.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
практичні заняття	120
самостійна робота	240

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1,2,3,4	035 Філологія	1, 2	В

Тематика навчальної дисципліни

Семестр 1

Тема	кількість год.	
	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Граматика як наука. Морфологія та синтаксис. Особливості граматичної будови німецької мови.	2	2

Тема 2. Просте речення. Розповідне, питальне та окличне речення. Поняття про особові та безособові речення, стверджувальні та заперечні речення. Члени речення. Порядок слів у простому реченні. Порядок слів в реченні з додатками в Давальному та Знахідному відмінках. Порядок слів в реченні з додатками та обставинами.	4	6
Тема 3. Дієслово. Загальне поняття та граматичні категорії дієслова. Основні форми дієслова. Відмінювання дієслів в теперішньому часі (Präsens). Значення та вживання теперішнього часу.	4	6
Тема 4. Дієслова з відокремлюваними та невідокремлюваними префіксами. Префікси, які можуть бути відокремлювані або невідокремлювані.	4	6
Тема 5. Зворотні дієслова. Вживання зворотного займенника sich або відповідного особового займенника в Знахідному або Давальному відмінку.	2	4
Тема 6. Наказовий спосіб дієслів (<i>Imperativ</i>). Утворення 4 форм наказового способу. Наказовий спосіб допоміжних дієслів. Альтернативні форми наказового способу. Особливості застосування форм наказового способу і альтернативних форм, зважаючи на комунікативну ситуацію. Тематична контрольна робота.	4	6
Тема 7. Іменник. Артикль та його функції. Вживання артикля: означений, неозначений та нульовий артикль. Відмінювання артикля. Особливості вживання артикля у визначених комунікативних ситуаціях.	2	4
Тема 8. Граматичний рід іменника. Визначення роду іменника за його семантичним значенням. Визначення роду іменника за його граматичною формою. Коливання роду іменника (подвійний рід) та рід складних іменників. Омоніми.	2	4
Тема 9. Відмінювання іменників. Основні типи відмінювання іменників в однині. Відмінювання іменників в множині. Відмінювання власних назв.	4	8
Тема 10. Утворення множини іменників. Іменники, які вживаються тільки в однині (<i>Singulariatantum</i>) та іменники, які вживаються тільки в множині (<i>Pluraliatantum</i>). Особливості утворення множини. Утворення множини омонімів. Тематична контрольна робота.	2	4
Тема 11. Модальні дієслова. Утворення основних форм та відмінювання в теперішньому часі модальних дієслів. Значення та вживання модальних дієслів. Особливості вживання модальних дієслів у різних комунікативних ситуаціях.	2	6
Підсумкова контрольна робота	2	2
ЗАГ.: 90	32	58

Семестр 2		
Тема	кількість год.	
	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Часові форми дієслова. Форма минулого часу <i>Präteritum</i> . Форма минулого часу <i>Perfekt</i> . Форма минулого часу <i>Plusquamperfekt</i> . Форми майбутнього часу <i>Futur I</i> та <i>Futur II</i> . Особливості вживання часових форм німецької мови у різних комунікативних ситуаціях. Вибір форми минулого часу. Тематична контрольна робота.	8	8
Тема 2. Прикметник. Атрибутивне та предикативне вживання прикметників. Відмінювання прикметників. Субстантивовані прикметники. Ступені порівняння прикметників. Тематична контрольна робота.	6	6
Тема 3. Прислівник. Класифікація та вживання прислівників. Ступені порівняння прислівників. Займенникові прислівники.	2	4
Тема 4. Модальні слова. Значення та особливості вживання модальних слів.	-	4
Тема 5. Числівник. Кількісні та порядкові числівники. Дробові і помножувальні числівники.	-	6
Тема 6. Прийменник. Значення та вживання прийменників. Керування прийменників. Прийменники, які вживаються з Знахідним відмінком, прийменники з Давальним відмінком. Прийменники, які вживаються із Знахідним або з Давальним відмінком. Прийменники з Родовим відмінком. Злиття прийменника з артиклем.	6	6
Тема 7. Керування дієслів. Керування прикметників та іменників в німецькій мові.	2	4
Тема 8. Пасивний стан. Пасивний стан дії (<i>Vorgangspassiv / Handlungspassiv / werden-Passiv</i>) та пасивний стан стану (<i>Zustandspassiv / sein-Passiv</i>). Утворення форм пасивного стану. Дієслова, які утворюють та не утворюють пасивний стан. Вживання пасивного стану у різноманітних комунікативних ситуаціях. Переклад пасивного стану українською мовою.	6	6
Тема 9. Присднання виконавця дії, причини або засобу дії в пасивному стані. Конкурентні форми пасиву. Вживання модальних дієслів в пасивних конструкціях. Безособовий пасив: утворення, значення та вживання. Стильові особливості вживання різних форм пасивного стану.	2	4
Тема 10. Сполучник. Частка. Вигук.	-	6
Підсумкова контрольна робота	2	2
ЗАГ.: 90	34	56

Семестр 3		
Тема	кількість год.	
	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Складне речення. Загальні принципи побудови.	2	2
Тема 2. Складносурядне речення. Типи зв'язку. Поділ сполучників за типами зв'язку. Порядок слів у складносурядному реченні. Парні сполучники. Випадки порушення порядку слів у підрядних речень, залежно від комунікативної ситуації. Граматичний тест.	4	4
Тема 3. Загальне поняття про складнопірядне речення. Особливості побудови та порядку слів.	2	4
Тема 4. Підрядне додаткове речення. Граматичний тест.	2	4
Тема 5. Підрядне речення причини.	2	4
Тема 6. Основи синтаксичного розбору складного речення. Синтаксичний розбір речення.	2	2
Тема 7. Підрядне означальне речення. Граматичний тест. Тематична контрольна робота.	2	4
Тема 8. Відмінювання прикметників. Слабка відміна.	-	4
Тема 9. Відмінювання прикметників. Мішана відміна.	-	4
Тема 10. Відмінювання прикметників. Сильна відміна.	-	4
Тема 11. Дієприкметник, дієприслівник. Особливості утворення та вживання. Поширене означення. Граматичний тест. Тематична контрольна робота.	4	2
Тема 12. Особливі випадки утворення множини іменників. Омоніми. Описові форми.	-	4
Тема 13. Підрядне речення часу (одночасність дій).	2	4
Тема 14. Підрядне речення часу (різночасні дії).	2	4
Тема 15. Інфінітив та інфінітив II активного та пасивного стану.	-	4
Тема 16. Вживання інфінітива з / без частки zu.	4	4
Підсумкова контрольна робота	2	2
ЗАГ.: 90	30	60
Семестр 4		
Тема	кількість год.	
	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Інфінітивні сполучення з дієсловами <i>haben, sein, brauchen, wissen, verstehen, scheinen, glauben, pflegen</i>. Стильові особливості використання інфінітивних конструкцій.	2	2
Тема 2. Інфінітивні конструкції <i>um + zu + Infinitiv, statt + zu + Infinitiv, ohne + zu + Infinitiv</i>. Особливості вживання у різних комунікативних ситуаціях. Граматичний тест.	4	4

Тема 3. Прикметник. Субстантивовані прикметники. Альтернативні способи утворення ступенів порівняння прикметників.	-	6
Тема 4. Підрядне речення мети.	2	4
Тема 5. Підрядне речення порівняння. Сполучники пропорційності. Граматичний тест. Тематична контрольна робота.	2	4
Тема 6. Власні та географічні назви. Особливості вживання.	-	4
Тема 7. Підрядне речення способу дії. Граматичний тест.	2	4
Тема 8. Особливості вживання географічних назв.	-	4
Тема 9. Допустове підрядне речення. Підрядне речення наслідку. Граматичний тест. Тематична контрольна робота.	4	4
Тема 10. Керування дієслів. Іменникові та прикметникові керування.	-	4
Тема 11. Пасивний стан. Вживання пасивного стану. Переклад пасивного стану українською мовою. Конкурентні форми пасивного стану. Особливості вживання у різних комунікативних ситуаціях.	-	4
Тема 12. Підрядне речення умови. Реальні підрядні речення умови. Граматичний тест.	2	4
Тема 13. Загальне поняття про умовний спосіб дієслова. Утворення часових форм. Вживання у простих реченнях. Особливості використання умовного способу у різних стилях.	4	4
Тема 14. Вживання умовного способу у підрядних реченнях умови, порівняння та модальних підрядних реченнях. Комунікативні особливості вживання умовного способу.	4	4
Тема 15. Використання умовного способу для передачі непрямої мови. Стельові особливості вживання та різноманіття комунікативних ситуацій.	2	2
Підсумкова контрольна робота	2	2
	ЗАГ.: 90	60
	ЗАГ.: 360	228
7. Система оцінювання навчальної дисципліни		
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті.</p> <p>Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання практичних завдань (аудиторна робота), тематичні контрольні роботи, підсумкову контрольну роботу, самостійну роботу.</p> <p style="text-align: center;">Розподіл балів:</p> <p style="text-align: center;"><i>Форма контролю – залік:</i> <i>аудиторна робота – 40 балів</i> <i>самостійна робота – 20 балів</i> <i>тематичні контрольні роботи – 20 балів (2x10)</i></p>	

	підсумкова контрольна робота – 20 балів Разом – <u>100</u> балів
Вимоги до письмових робіт	Для контролю засвоєння навчального матеріалу у рамках аудиторної роботи проводяться тренувальні контрольні роботи (тестові завдання, завдання різного виду, в тому числі переклад); дві тематичні контрольні роботи (переклад / тестування) (по 10 балів за кожну). У кінці семестру проводиться підсумкова контрольна робота (20 балів) – речення на переклад або тестування на платформі d-learn.pnu.edu.ua.
Практичні заняття	Оцінюється відвідуваність усіх занять упродовж семестру за 5-бальною шкалою. Максимальна кількість 40 балів розраховується як середнє арифметичне усіх занять з ваговим коефіцієнтом 8.
Умови допуску до підсумкового контролю	При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях, активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків на заняття без поважної причини, а також результати відпрацювання з поважної причини пропущених занять. При виставленні заліку (максимум 100 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час аудиторних годин, при виконанні завдань для самостійної роботи, а також бали за тематичні контрольні роботи та підсумкову контрольну роботу.
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік. Складання заліку передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 100 балів, мінімум 50 балів). Студент, який не набрав 50 балів за рейтингом, до заліку за відомістю №1 не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії студент користується повторним правом отримати допуск до складання заліку за відомістю №2 на консультаціях викладача (перескладання пропущених тем, виконання індивідуальних завдань) або за відомістю № 3 при комісії.
8. Політика навчальної дисципліни	
Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Пропуски занять (відпрацювання)	Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).
Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної

	дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти (затверджене наказом Міністерства України № 245 від 15.07.1996 р.).
Додаткові бали	Студент має змогу також отримати додаткові бали , пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах тематики дисципліни впродовж навчального семестру; взявши участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, конференції, круглому столі, інших видах наукової активності, які відповідають профілю дисципліни; опублікувавши наукову працю, яка відповідає профілю дисципліни. Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.), відповідні студенти можуть отримати додаткові бали на підставі рішення кафедри.
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 819 від 29.11.2019; із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.).
9. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Грималюк А.М., Корольова Н. О. DEUTSCH durch Musik: навчально-методичний посібник для студентів факультету іноземних мов. Івано-Франківськ, 2023. 130 с. 2. Драб Н.Л., Скринька С., Стаброз С. Практична граматики німецької мови. Посібник для студентів вищих навчальних закладів та учнів старших класів спеціалізованих шкіл. Вінниця: Нова Книга, 2007. 280 с. 3. Євгененко Д.А., Білоус О.М., Гуменюк О.О., Зеленко Т.Д., Кубинський Б.В., Білоус О.І., Артамоновська С.П. Практична граматики німецької мови. Навчальний посібник для студентів та учнів. Комунікативні вправи і завдання. – 2-е видання, виправлене та доповнене, Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. 400 с. 4. Павлишинець О., Петришак Б. Граматики німецької мови. Морфологія та синтаксис простого речення. Збірник вправ для студентів-германістів (українською мовою). Івано-Франківськ, 2017. 135 с. 5. Anneli Billina, Susanne Geiger, Marion Techmer. Deutsch üben. Wortschatz und Grammatik B1. Hueber Verlag. München, Deutschland. 2018. 224 S. 6. Anneli Billina Marion Techmer Susanne Geiger. Deutsch üben. Wortschatz und Grammatik A2. Hueber Verlag. München, Deutschland. 2019. 128 S. 7. Anneli Billina Marion Techmer Susanne Geiger. Deutsch üben. Wortschatz und Grammatik B2. Hueber Verlag. München, Deutschland. 2017. 184 S. 8. Anneli Billina Marion Techmer Susanne Geiger. Deutsch üben. Wortschatz und Grammatik A1. Hueber Verlag. München, Deutschland. 2018. 115 S. 9. Anneli Billina. Deutsch üben. Lesen und Schreiben. A2. Hueber Verlag. München, Deutschland. 2018. 110 S. 143 S. 10. Anneli Billina Marion Techmer Susanne Geiger. Deutsch üben. Wortschatz und Grammatik B2. Hueber Verlag. München, Deutschland. 2017. 184 S. 11. Barbara Duckstein Barbara Gottstein-Schramm Franz Specht. Grammatik – ganz klar! Übungsgrammatik A1-B1 mit Hörübungen. Hueber Verlag. München. 2011. 224 S. 12. Deutsch intensiv Schreiben A1. Das Training. Arwen Schnack, Elke Burger, Sarah Flier. Ernst Klett Sprachen GmbH: Stuttgart. 2018. S.80 	

13. Duden: Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. 6., neu bearbeitete Auflage. / Herausgegeben von der Dudenredaktion. Duden Band 4. Mannheim-Leipzig-Wien-Zürich: Dudenverlag. 1998. 912 S.
14. Gottstein-Schramm, Barbara; Kalender, Susanne; Specht, Franz. Grammatik- ganz klar! Übungsgrammatik A1-B1. Hueber Verlag. 2011. 223 S.
15. Helbig, Gerhard / Buscha, Joachim. Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für Ausländerunterricht. Berlin und München: Langenscheidt, 2001. 654 S.
16. Jin, Friederike; Voß, Ute. Grammatik aktiv A1-B1. Cornelsen Schulverlage GmbH. Berlin. 2013. 256 S.
17. Jin, Friederike; Voß, Ute. Grammatik aktiv B1-C1. Cornelsen Schulverlage GmbH. Berlin. 2017. 312 S.
18. Kaleidoskop: Kultur, Literatur und Grammatik, Heinle; 8th Edition by Jack Moeller (Author), Winnie Adolph (Author), Barbara Mabee (Author), Simone Berger (Author). 2012. 464 pages
19. Wlassow J.N., Kulenko V.J. Das Adjektiv. Steigerungsstufen und Deklination. Handbuch mit modernen Übungen für die Studenten der Fremdsprachenfakultät (Deutsch als zweites Fach). Winnyzja: NOWA KNYHA, 2003. 96 S.
20. Wlassow J.N., Kulenko V.J. Rektion der Verben, Adjektive, Substantive im Deutschen. Handbuch für Studenten und Lehrer. Winnyzja: NOWA KNYHA, 2003. 144 S.
21. Übungsgrammatik. Deutsch als Fremdsprache. Навчальний посібник з практичної граматики для студентів факультетів іноземних мов (видання друге, доповнене та перероблене) / Венгринович А.А., Весоловський О.В., Власова О.І., Угринюк Р.В. – Івано-Франківськ, 2016. 165 с.

Викладачі:

Павлишинець О. О., старший викладач кафедри німецької філології

Петришак Б. Я., старший викладач кафедри німецької філології

Весоловський О.В., асистент кафедри німецької філології

Корольова Н.О., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри німецької філолог

